Pura Vida

Pura Vida

60 Selfies met vergezichten

Jan Siemonsma

Schrijver: Jan Siemonsma
Foto omslag: Jan Siemonsma
ISBN: 9789403936635
© Jan Siemonsma (2026)

Inhoud

9 Pura Vida
11 Beerze
16 Baest
21 Voorsterbos
26 Meinerswijk
31 Beneden-Regge
36 Graafsche Raam
41 Windesheim
46 West van Brummen
50 Giethoorn
55 Moerdijk
60 Dreumel
64 Rondje Bakel
69 Gorinchem
74 Waterrijk
78 Zwolle-Noord
82 Kerstwandeling
86 Mossel
91 Rozendaalse Veld
95 Groesbeekpad
100 N3MP
104 Ambiorix
107 Atuatuca Tungrorum
113 Sysselt
116 Zafira is dood, leve Zafira
119 Tien++Gemeten
123 Dordtse Biesbosch
127 Over de Maas
132 Costa Rica – Intro
135 Costa Rica – Houston
138 Costa Rica – Cahuita

144 Costa Rica – Boca Tapada
149 Costa Rica – La Fortuna
155 Costa Rica – Tenorio
159 Costa Rica – Monteverde
164 Costa Rica – Playa Naranja
169 Costa Rica – Dominical
176 Costa Rica – San José
179 Costa Rica – Lang Parkeren
182 De Sjouw
188 Zandstuve
192 Rondje Eem
196 N70 Route
201 Kraaijenbergse Plassen
206 Nijenhuis
210 Groote Beerze
214 Kleine Beerze
218 Ermelose Heide
222 Boswachterij Dorst
227 Stoepstenen
230 Moerputten
236 Rechteren
240 Vlijmens Ven
243 Zwart Water
247 Middelburg
252 Walcheren
257 Crobsche Waard
262 Gendtse Waard
266 Golfbanen
271 Top & Twel

Pura Vida

Een vakantiereis in maart 2026 naar Costa Rica confronteert Marita en mij met de alom aanwezige 'Pura Vida' slogan in dit Midden-Amerikaanse land. Er is geen souvenir te vinden of er staat 'Pura Vida' of 'Costa Rica' op, meestal beide.
'Pura Vida' wordt meestal de betekenis van 'puur leven' gegeven, maar als je 'puur leven' in vertaalprogramma's gooit, komt er 'vida pura' uit, omdat in het Spaans het bijvoeglijk naamwoord meestal achter het zelfstandig naamwoord staat. Laat je echter 'Pura Vida' vertalen, dan krijg je meestal 'Pura Vida' als antwoord. Kortom, het is een begrip, niet goed te vertalen.
De oorsprong van de term 'Pura Vida' ligt in een Mexicaanse film uit 1956. De hoofdpersoon heeft veel pech in zijn leven en begaat vele blunders, maar blijft positief. Hij gebruikt in de film vele malen de term 'Pura Vida' als hij een persoon, een voorwerp, een situatie of een handeling mooi, goed, bijzonder of verbazingwekkend vindt.
Na de vertoning van de film in Costa Rica kreeg dit optimisme navolging en werd de term gemeengoed in het land als begroeting, ter afscheid, of om dankbaarheid, verbazing of bewondering te uiten. "*Pura Vida!*", "*Dat is pas leven!*"
Ondertussen wordt er door jan en alleman een diepere betekenis aan toegeschreven. Geniet van de kleine dingen. Leef een eenvoudig leven. Wees vriendelijk en behulpzaam. Leer los te laten, waar je geen controle over hebt. Leer waarderen wat je hebt. Verbind met anderen. Leef in het moment.
Tegenover het saaie 'puur en zuiver leven' van 'vida pura', staat 'leef het leven', 'leef door en door', 'maak iets van het leven' van 'Pura Vida' Het is gewoon alles bij mekaar: carpe diem, linquenda, la dolce vita, no worries, c'est la vie, la vie en

rose, hakuno matata.
In de herfst van je leven stel je jezelf ook wel eens de vraag of je een beoefenaar van ‘vida pura’ of van ‘Pura Vida’ bent geweest. Heb je echt geleefd? ‘Pura Vida’ dus? Of heb je braaf een ‘vida pura’ volbracht? Ja, hallo, dit is geen autobiografie.
Vele familieleden, vrienden en bekenden zijn inmiddels in Costa Rica op vakantie geweest en je hoort nauwelijks negatieve geluiden. Niet verwonderlijk dat de term ‘Pura Vida’ veelvuldig gekaapt wordt hier in Nederland als naam voor foodbars (alleen al twee op Terschelling), lunchrooms, schoonheidssalons, dagbesteding, diëtistenpraktijken en kappers. Zelfs squash-maat Etienne heeft zijn luxe jacht ‘Pura Vida’ gedoopt, na een vakantie in Costa Rica. En nu volg ik dan voor een bundel wandel- en fietsverhalen!
Wij hebben in de loop der tijden in gezinsverband enkele verre (intercontinentale) vakantiereizen mogen maken, hoe bevoorrecht. Wat betreft betrokkenheid en gevoelswaarde staat Indonesië bovenaan (In: *Tjiftjaffen*, 2014), qua historie Vietnam op nummer één (In: *It giet oan!*, 2016), Sri Lanka (In: *Tureluren*, 2015) en Zuid-Afrika (In: *No.10*, 2023) volgen op enige afstand, Gambia staat hoog met zijn rijke vogelstand (In: *No.10*, 2023), maar Costa Rica is ‘Pura Vida!’. Een land dat uitermate zuinig is op zijn rijke flora en fauna en ecotoerisme tot kunst heeft verheven.
In deze bundel een impressie van een rondreis in tien verhaaltjes. Die impressie gaat eigenlijk mank zonder foto’s. Maar anderzijds kan het privé fotoboek niet zonder het verslag!
De overige vijftig verhaaltjes in deze bundel spelen zich gewoon weer af in ons eigen land (met uitzondering van een uitstapje naar ‘Atuatuca Tungrorum’ bij onze zuiderburen). Vijftig merendeels positieve verhalen over de mooie en minder mooie plekken in eigen land. Niet alles is goud wat er blinkt. Maar dat hoort bij het leven: mooi en lelijk, goed en slecht, succes en falen, winst en verlies. Kortom: ‘Pura Vida!’

Beerze

Tijdens dagtochten in de Brabantse Kempen kwam ik enkele malen de beek Beerze tegen. Voor het eerst tijdens een fietstocht in 2021 door landgoed Baest, net ten noorden van de 'drie beerzen' (dorpen Westel-, Middel- en Oostelbeers), die naar de beek zijn vernoemd. De Beerze sensu stricto begint in dit landgoed na het samenvloeien van de Groote en de Kleine Beerze ('Campina'. In: *Paradijs*, 2021). Recenter kwam ik de Beerze tegen, wandelend aan de zuidkant van natuurgebied Kampina ('Kampina'. In: *Volgend jaar Pasen…*, 2025).

De Groote Beerze ontspringt in het Nederlands-Belgische grensgebied als Aa of Goorloop. In die hoedanigheid kwam ik hem ook al eens tegen ('Zaligheid Reusel'. In: *Dreamgirls*, 2018). De Kleine Beerze ontspringt iets oostelijker bij Duizel en voegt zich in landgoed Baest bij de Groote Beerze. Vervolgens stroomt de beek langs dorp Spoordonk en door natuurgebied Kampina om bij Boxtel uit te monden in de Dommel.

Ik bekijk de beek wat nader op woensdag, 24 september 2025, startend in Spoordonk onder de rook van Oirschot. Een donk is een hoogte in het moeras en 'spoor' zou verwijzen naar sporkehout, dus daar ga ik even speciaal op letten.

De Bernadettekerk was ooit een bedevaartsoord voor Bernadette Soubirous (van Lourdes), maar is in 2018 aan de eredienst onttrokken. Er is alleen een dagkapel gespaard, de rest doet dienst als dorpshuis 't Hart van Spoordonk.

Vlak langs het dorp stroomt de Beerze middels een kleine 'bypass' door de voormalige Spoordonkse watermolen, ooit een dubbelslagmolen voor olie en graan. Op het gebouw de reclameleus '*Wyers Oude Jenever*', een verdwenen neutje.

Bij de brug over de beek staat een zwaluwhotel. Naast de

voorgekauwde nesten is plek opengelaten voor eigen ontwerp, maar geen enkele zwaluw heeft die moeite genomen.
De vistrap van achttien dammetjes stroomafwaarts van de watermolen staat zo goed als droog. Alleen vliegende vissen maken hier een kans. De spartelende karper in de plas tussen twee dammetjes is die kunst niet machtig. Schaatsenrijders vermaken zich wel prima op het stilstaande water.
Parallel aan de gekanaliseerde delen van de beek is op steeds meer plaatsen de oorspronkelijke meanderende loop in ere hersteld.
Hier en daar een bloeiende reuzenbalsemien op de oever, maar het is gelukkig niets vergeleken met de invasie van deze plant op de oevers van Belgische waterwegen zoals Schelde en Nete ('Netevallei'. In: *Volgend jaar Pasen…*, 2025).
Wel opvallend zijn de talrijke espen ofwel ratelpopulieren, die het mooiste 'ratelen' van alle populieren door hun kleine bijna ronde blaadjes op lange stelen.
Vanuit een krakkemikkige schuilhut zicht op de Viermannekesbrug over de beek. De brug werd in het verleden nog al eens weggeslagen door hoogwater. Het volksverhaal vertelt dat ooit vier mannetjesputters in de beek gingen staan met een balk over hun rug, zodat de koning droog kon oversteken. Op de brug liggen een flink aantal nieuwe aardappelen, van een tractorkar gerold door een hobbel in het brugdek.
In het dal van de Beerze is langs de Logtse Baan een retentiebekken van bijna twee vierkante kilometer gerealiseerd om water langer vast te houden en wateroverlast benedenstrooms te voorkomen. Afgezien van een aantal poelen staat het gebied droog. Maar waar nog wel wat water staat tiert de invasieve grote waternavel welig.
Langs de Logtse Baan staat een tankwagen met een slurf in een waterput gestoken. Is het slikken of spuiten? Na het lezen van een recente noodkreet van Natuurmonumenten over het

gebied – '*Brabantse levensaders vallen droog; noodtoestand voor grondwater*' – vermoed ik dat de wagen grondwater aan het aanvullen is. Onbegonnen werk, natuurlijk!
Terwijl de Beerze zo goed en zo kwaad als het gaat door de Logtse Velden stroomt, word ik vakkundig via eikenlaantjes door de buitenste rand van het gebied geleid. 2025 is een geweldig eikeljaar. Maar dat wisten we al sinds januari toen Trump opnieuw het Witte Huis betrok. Overigens treft onderweg zo'n eikel me keihard op de fontanel. De wraak van Trump?
Dooie bomen zijn regelmatig dicht behangen met hopbellen. Koninginnekruid en grote wederik zijn inmiddels uitgebloeid. Knoopkruid, wilde cichorei, duizendblad, boerenwormkruid en vlasbekje houden nog wel even vol. Parasolzwammen kondigen het seizoen van de paddenstoelen aan. En ik zie weer eens 'twee zwammen op een dooie berk' ('Strabrechtse Heide'. In: *Volgend jaar Pasen…*, 2025). Het Winkelsven ligt verscholen achter een bosrand, maar is in elk geval niet opgedroogd.
Ik kruis de stuwen in de Beerze en de Heiloop tussen de Logtse Velden en de Smalbroeken. In de Smalbroeken liggen unieke blauwgraslanden dankzij kalkrijke kwel. De Heiloop is een lateraal kanaaltje, ooit gegraven om de landbouwgronden wateroverlast te besparen. Maar nu verhindert de Heiloop de toevoer van kwelwater naar de Smalbroeken en is daarom ondieper gemaakt. Het kanaaltje staat in elk geval momenteel volledig droog; al het beschikbare water komt ten goede aan de Beerze.
Het Banisveld is inmiddels aan de landbouw onttrokken. Vanaf de uitkijktoren 'Tour de Frans' (een eerbetoon aan boswachter Frans), aangelegd op een voormalige vuilstort, zicht op een schaapskudde in de verte. Ook Blonde d'Aquitaine runderen helpen bij de begrazing.
Ik verlaat het dal van de Beerze en volg een zijtak, de Koevertscheloop. Er drijft wat eendenkroos op het water,

maar de kleur van het water voorspelt niet veel goeds.
Veel boerderijen hebben hier namen, zoals de '*Oetendonken*', gelegen in een klein gehucht met dezelfde naam. Er zijn aanwijzingen dat deze naam de oorsprong is van de carnavalsnaam 'Oeteldonk' van 's-Hertogenbosch.
Langs de doorgaande weg een bijzondere herdenkingsplek voor de 16-jarige Italiaanse marskramer Giovanni Castione, die voor zijn baas prenten aan de man probeerde te brengen. Blijkbaar met succes, want hij liet een andere marskramer zijn flinke opbrengst zien. Dat kwam hem duur te staan, want op weg naar Boxtel werd hij in juni 1838 op deze plek door zijn metgezel vermoord. De dader werd spoedig gepakt en na een gedegen rechtsgang publiekelijk opgehangen in Arnhem ('De moord bij Rusthoek').
Je zou denken dat de nabestaanden van Castione uit het dorp Premosello in de Italiaanse Alpen destijds wel op de hoogte zouden zijn gebracht van Giovanni's wel en wee. Er hangt echter een bordje met de tekst: '*1838–2018. Na 180 jaar hebben we je teruggevonden. Je familie*'. Behalve het kruis loopt er een 'Castionepad' door het stukje bos en er staat een 'Castione-Bènkske'. In diepe rouw verorber ik mijn lunch op dit bankje.
De terugweg loopt langs landbouwgebied en enkele kleine buurtschappen. Ik fotografeer nog een lampenpoetsergras (*Cenchrus*), een bloemrijk perkje met vooral cosmea en een klein bloeiend plantje van zegekruid.
In buurtschap Pandgat stuit ik op een klein driehoekig perceel met bomen, waar wegen uit drie richtingen op elkaar aansluiten. De routebeschrijving spreekt van een Frankische Driehoek, maar dat is te veel eer voor deze piepkleine brink.
Een groep ooievaars vliegt hoog over, misschien een voorbode van de vogeltrek. Enkele kilometers voor het eind van deze route wijzen bordjes van de '*Boskapel Heilige Eik*' me de weg, maar de route buigt af naar Spoordonk zonder mij de kapel te laten zien.

Dat laat ik er niet bij zitten, want als op grote afstand al naar de kapel wordt verwezen moet het iets bijzonders zijn. De kapel ligt langs de Beerze aan de rand van landgoed Baest. Volgende week dus een wandeling in landgoed Baest.
Teruglezend constateer ik dat Spoordonk zijn naam geen eer aandoet; ik heb geen sporkehout gezien.

Baest

Zoals vorige week aan mezelf beloofd maak ik op donderdag, 2 oktober 2025, samen met vriend Roel, een wandeling door landgoed Baest, waarin ook de boskapel Heilige Eik is opgenomen.
Landgoed Baest ligt tussen Spoordonk en Middelbeers in de gemeente Oirschot. Het is zo'n vier vierkante kilometer groot, begon in de dertiende eeuw als kerkelijk bezit van de Abdij van Berne, maar is sinds het einde van de Tachtigjarige Oorlog in particuliere handen. De familie Van de Mortel is eeuwenlang eigenaar geweest, maar heeft in 2008 het landgoed overgedragen aan de Stichting Landgoed Baest.
De beek Beerze in strikte zin ontstaat in het landgoed uit de samenvloeiing van de Groote en de Kleine Beerze, die beide weer hun bron hebben iets zuidelijker in het Nederlands-Belgische grensgebied (zie: 'Beerze').
In 1928 werd het landgoed in tweeën gedeeld – noord en zuid – door het oost-west stromende Wilhelminakanaal. Pogingen om de Groote en Kleine Beerze op het landgoed te kanaliseren zijn met succes verhinderd door de eigenaren. In plaats daarvan zijn er voor beide beken omleidingskanalen aangelegd, die aan de zuidkant van het landgoed bij mekaar komen. Als Omleidingskanaal Beerze voegt het zich aan de noordkant weer bij de oorspronkelijke beek, om vervolgens onder het Wilhelminakanaal te worden doorgeleid. De Beerze stroomt dan richting Spoordonk, natuurgebied Kampina en Boxtel om daar uit te stromen op de Dommel.
Onze entree van het landgoed met de auto gaat over een hobbelige zandweg, de Doctor Jan van de Mortellaan, waarlangs een kleine Theresiakapel is gebouwd in 1938, nadat zoon Jan-Hein – net als de H. Theresia van Lisieux – van een ernstige ziekte (wonderbaarlijk) was genezen. Jan-Hein

van de Mortel was de laatste particuliere eigenaar van het landgoed en heeft zich met zijn echtgenote hard gemaakt voor herstel en behoud.
Onze wandeling start bij de natuurbegraafplaats Bos van de Heilige Geest; geen betere plek om je ziel te laten ronddolen. '*U bent van harte welkom*', zegt het informatiebord. De naam dateert nog uit de tijd dat abdijen hier de scepter zwaaiden.
Dit is de open kern van het landgoed met het landhuis omgeven door een mooie tuin en enkele boerderijen met omliggende weilanden en akkers, waar biologisch dynamisch wordt geboerd.
Wij volgen al snel de Groote Beerze stroomopwaarts tot aan het Omleidingskanaal aan de zuidkant. Grote koningsvarens sieren de oevers van de Groote Beerze, maar de beek heeft zeker last van droogte. Daardoor heeft het Omleidingskanaal ook weinig te doen. Het is op sommige plekken aardig dicht gegroeid. Bloeiend watertorkruid grijpt zijn kans.
In een boomsingel zien we een groot aantal verschillende boomsoorten. Een wintereik met lange bladstelen en een zomereik met bijna zittende bladeren staan pal naast elkaar. Daar komen bastaardeiken van.
Bij de brug over het Omleidingskanaal bloeit dubbelbloemig zeepkruid, een tuinvlieder. Op een kruising van lanen is een paar jaar geleden in het kreupelhout een goedgevulde geldbuidel gevonden met munten uit de tijd van de Gelderse Oorlogen (begin zestiende eeuw). In die tijd trok krijgsheer Maarten van Rossum plunderend door deze streken. De eigenaar was het blijkbaar niet gegund zijn eigendom weer op te halen.
We bereiken de Kleine Beerze op de kruising met de Doctor Jan van de Mortellaan. De beek staat helemaal droog en dat geeft Roel de gelegenheid naar bijzondere mosjes te zoeken op de bodem. Hij toont me het mooie thalleus levermos landvorkje. Even later wijst hij me op een boomstam het boomvorkje. En dan bestaat er ook nog een watervorkje.

Hiermee is het bestek vast nog niet compleet. Ik vermaak me ondertussen met een solitair exemplaar van (knopig?) helmkruid op de oever.
De Kleine Beerze is hier prachtig aan het meanderen, maar een laagje stromend water zou wonderen doen. De bosbodem is zeer rijk bezaaid met kussentjesmos, naast veel fraai haarmos. Ik heb Roel weer even nodig om me er op te wijzen dat de meeste mossen tweehuizig zijn. Fraai haarmos komt hier voor in sterk gemengde pollen van vrouwelijke plantjes (met sporenkapsels) en mannelijke planten (met perigonium en antheridia). Ze móéten ook wel dicht bij elkaar staan om bevruchting mogelijk te maken en sporen te vormen.
Ik maak foto's van een kiemplant van de douglasspar en we staan even stil bij een dooie boomstam met gigantische tonderzwammen.
In de buurt van de samensmelting van Groote en Kleine Beerze staat een bankje, maar het precieze instroompunt wordt door de begroeiing aan het zicht onttrokken. Mooie plek voor een koffiepauze.
We kruisen de Beerze pas weer vlakbij de duiker onder het Wilhelminakanaal. Onderweg passeren we een bosperceel met enorme 'levensbomen' en in een grasveldje een verdwaalde vrouwenmantel. We komen een populatie tegen van een cypergras, volgens Roel galigaan. Wat echter verbaast is dat op waarneming.nl galigaan nooit gemeld is voor landgoed Baest.
Er wordt ook hier aan herbebossing gedaan om kale plekken op te vullen, niet met plastic kokers om de jonge boompjes te beschermen, maar met niet veel meer dan een bamboestokje als markering.
We steken het Wilhelminakanaal over en zitten al snel op een bospad met kruiswegstaties, die horen bij de boskapel Heilige Eik in het stroomdal van de Beerze. In de late middeleeuwen zou hier een Mariabeeldje zijn gevonden, dat

tegen de stroom van de Beerze in zwom. Het werd door de vinder in een holle eik gezet, maar niet veel later naar de kerk in Middelbeers verplaatst. Dit was tegen de zin van Maria, want de volgende dag stond ze weer in de holle eik. Genoeg aanleiding voor een boskapel en een druk bezocht bedevaartsoord. Hier kon men door het bidden van '*drij Pater nosters en drij Ave Maria voor dit beelt een aflaet van veertig daegh bekomen*'. Inmiddels staat het originele beeldje in de Sint-Petrusbasiliek van Oirschot en moet de boskapel het doen met een kopie. Deze kopie krijgt overigens meer bezoekers dan het origineel. De Heilige Eik ís niet meer, maar er staan volop eiken rond de boskapel, met name in het naastgelegen herdenkingsbos voor overledenen. In de kapel hangt een herdenkingsplaat voor twee streekgenoten die omkwamen bij de ramp met de MH17.
We maken een grote lus door het noordelijke deel van het landgoed, met een schitterende houten hangbrug over de Beerze. Sleedoorns in een houtwal zitten tjokvol blauwe bessen.
Ooit moet het hier veel natter zijn geweest, want grote delen van het bos bestaan uit rabatten. Bij de tegenwoordige verdroging zouden die beter ongedaan gemaakt kunnen worden, maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. We constateren net samen dat we nog geen dubbelloof hebben gezien, of de greppels staan er vol mee.
Op één punt is de Beerze sterk verbreed in een groot open water. Tijdens de wandeling werden we op een zandweg gepasseerd door een auto met twee kajaks op het dak. Hier zien we twee kajakkers varen, speurend naar de oevers. Even verderop staat het autootje geparkeerd: '*Brabantse Waterschappen. Muskusrattenbeheer*'!
We steken via dezelfde ophaalbrug het Wilhelminakanaal weer over naar Zuid. Een flink eind langs het bijna droge Omleidingskanaal, waar net boven de waterlijn de oever vol staat met jonge planten watertorkruid.

We steken nog eenmaal de Beerze over vlakbij de duiker onder het Wilhelminakanaal en vervolgens door de bossen terug naar de natuurbegraafplaats. Ergens op het pad nog een verdwaalde jonge plant van mansbloed.
Een prachtig landgoed, waar in het verre verleden allerlei maatregelen zijn genomen om wateroverlast te voorkomen (omleidingskanalen, rabatten). Nu luidt de noodklok van de verdroging en daling van de grondwaterspiegel.

Voorsterbos

Het Voorsterbos ligt in de Noordoostpolder tussen Kraggenburg en het Overijsselse Vollenhove. Bij de drooglegging van het IJsselmeer bleek de bodem hier te bestaan uit keileem, ongeschikt voor landbouw, maar goed genoeg voor bosbouw.
Keileem is ontstaan als grondmorene onder landijs, een mengsel van klei, leem, zand, grind en stenen. Het taaie keileem is zeer geschikt voor damaanleg, zoals men proefondervindelijk ontdekte bij de aanleg in 1924 van de Korte Afsluitdijk (Amsteldiepdijk) in de Kop van Noord-Holland tussen Wieringen en Van Ewijcksluis. Bij eerste aanleg spoelden ondeugdelijke materialen zoals zand weg onder het dijklichaam, leidend tot de 'Verzakking' in het Amstelmeer. Keileem bleek de oplossing ('Wieringen'. In: *Dreamgirls*, 2018).
De dijkenbouwers van destijds zijn verontschuldigd, want ze hadden toen nog niet de beschikking over het Waterloopbos in het Voorsterbos om schaalmodellen te bouwen. Er was nog geen Noordoostpolder, zelfs geen IJsselmeer, want de Zuiderzee werd pas in 1932 afgesloten door de (Lange) Afsluitdijk.
De Noordoostpolder viel droog in 1942, en in 1944 werden hier de eerste bomen geplant, vooral productiebos van populieren en sparren. Sinds de bemoeienis van Natuurmonumenten de laatste dertig jaar heeft het bos een natuurlijker samenstelling gekregen.
Het oostelijke deel van het Voorsterbos werd tussen 1952 en 1995 (de Deltagoot zelfs tot 2015) gebruikt door Waterloopkundig Laboratorium De Voorst, een dependance van de hoofdvestiging in Delft. Door het hoogteverschil van bijna vijf meter tussen het Vollenhovermeer en polder was

een goede watertoevoer verzekerd. De afwatering loopt via de Zwolse Vaart, die door het bos loopt, een belangrijk afwateringskanaal van de Noordoostpolder.
In totaal liggen er in het Waterloopbos zo'n vijfendertig restanten en ruïnes van schaalmodellen van waterbouwkundige werken, inmiddels deels geconsolideerd, deels overwoekerd door de ruige natuur van het moerasbos. Grappig weetje is dat de passie voor de natuur van Jac. Thijsse (1865–1945), oprichter van Natuurmonumenten (huidige eigenaar van het bos), en de passie voor waterbeheer van zijn oudste zoon Jo Thijsse (1893–1984), eerste directeur van het Waterloopkundig Laboratorium, hier nu prachtig samenkomen. Terwijl ik dit opschrijf staat er in de Volkskrant van 17/18 oktober een artikel over de tegengestelde meningen van vader en zoon (Jac. was tegen de Afsluitdijk en de inpoldering van het IJsselmeer), maar tot echte ruzie heeft het nooit geleid. In goed overleg kwamen beiden tot de conclusie dat volledige afsluiting van de Oosterschelde onwenselijk was ('De waterzoon' van Eva Vriend).
Op donderdag, 9 oktober 2025, brengt de kleine Agila me naar TOP Waterloopbos, want mijn ouwe trouwe Zafira is gister opgenomen voor een gecompliceerde en kostbare operatie ('Zafira'. In: *Zafira*, 2024).
Het eerste deel van mijn wandeling leidt me langs een aantal van de restanten in het Waterloopbos. De opdrachten voor de studies kwamen uit de hele wereld – kusterosie in Denemarken, havenmond van Bangkok, oliehaven van Brega in Libië – maar de meeste uiteraard uit onze eigen delta. De ontsluitingswegen in het Waterloopbos hebben namen als Maasweg en Deltaweg, maar ook Nigerweg, zodat men zich waarschijnlijk ook wel met rivier de Niger in West-Afrika bemoeid zal hebben.
Naast allerlei stuwen en dammetjes is het eerste grote model op schaal 1 : 20 een ontwerp voor de koelvijver van een zeer

grote energiecentrale, die gepland was in de zeventiger jaren op de Maasvlakte, maar die in die vorm nooit is gerealiseerd.
Het vochtige bos staat vol met paddenstoelen, waaronder de vliegenzwam, parelamaniet, zwavelkopje, geschubde inktzwam en de grote oranje bekerzwam. Ook de tongvaren voelt zich hier in zijn element.
Een aansprekend schaalmodel uit de nabije omgeving van Wageningen is de splitsing van het Pannerdensch Kanaal in Nederrijn en IJssel bij Westervoort. Men onderzocht hoe plaats en vorm van de kribben de stroming van water en slib zouden beïnvloeden. Er werden in dit geval geen significante verschillen gevonden. In het model staan nog de naambordjes '*Arnhem*' en '*Westervoort*' op de oevers.
De 'haven van Bangkok' wordt vandaag door medewerkers van Natuurmonumenten van plantengroei ontdaan. De studie in de zestiger jaren moest aantonen hoe dammen en vaargeulen het beste konden worden aangelegd om dichtslibbing van de havenmond te minimaliseren. Langs een vlonderpad over een waterbassin groeien grote waterweegbree en watereppe.
Ik verlaat het Waterloopbos langs de Zwolse Vaart bij een groot zonnepark. Hier kun je met een trekpontje oversteken naar het bos aan de overzijde van het water.
Vanuit het Waterloopbos stroomt in het Voorsterbos de Voorsterbeek, die verderop uitmondt in de Zwolse Vaart. De natuur mag hier zijn gang gaan. Omgevallen bomen liggen kriskras in het bos en over de beek.
Het Voorsterbos gaat over in het Wendelbos, dat veel jonger is (begin deze eeuw aangeplant) met andere boomsoorten en daardoor een heel ander, opener karakter heeft.
Aan de grens van het Wendelbos met het boerenland staat een informatiebord over '*Klein Korea*'. Bij de ontginning van de polder werden verschillende experimenten gedaan om kleine groepjes boeren intensief te laten samenwerken in zogenaamde BIEB-boerderijen, (Staats-)Boerderijen in Eigen

Beheer. Boeren konden echter vaak niet met elkaar overweg en er ontstond ruzie over de schaarse middelen, bijvoorbeeld het gebruik van die ene tractor. '*Klein Korea*' was geboren. In die tijd woedde de Koreaanse Oorlog (1950–1953).
Tijdens mijn lunch aan een picknickbank, krijg ik bezoek van een rode heidelibel, die zich warmt aan de kortstondige zonnestralen.
Haagbeuken hangen vol vruchttrossen. Op de bodem heel veel van het kenmerkende blad van de Spaanse aak. Een kardinaalsmuts hangt vol met rozerode doosvruchten, waaruit de oranje zaden tevoorschijn piepen.
Ik keer terug in het Voorsterbos. Een bordje op de toegangsweg meldt in het Pools, Duits en Nederlands dat het verboden is om paddenstoelen te plukken. Ik zou de giftige gewone krulzoom ook zeker laten staan.
In een enorme wortelkluit van een omgevallen boom zitten een stuk of vijf nestholtes. Die moeten van een ijsvogeltje zijn. Hoewel de meeste omgevallen bomen blijven liggen waar ze vallen, is er eentje op het pad in handzame blokken gezaagd en in een heksenkring gezet, zodat je een momentje met je wandelclub kunt pauzeren.
Het paradepaardje van het Waterloopbos is de enorme Deltagoot, waar tussen 1978 en 2015 met een flinke golfslag materialen en hun positionering werden onderzocht voor de bouw van dammen en waterkeringen zoals de Oosterscheldekering. In 2018 is de Deltagoot enigszins omgevormd tot kunstwerk Deltawerk als blijvende herinnering aan de baanbrekende studies die hier werden verricht. Bovenop de stellage houdt een kunstminnende blauwe reiger een oogje in het zeil. In het omringende water groeit en bloeit de veenwortel.
Het Waterloopbos is sinds juli 2024 verrijkt met entreegebouw ProefLab Waterloopbos, met verschillende faciliteiten waaronder horeca.
Net klaar met mijn wandeling krijg ik een telefoontje van het

‘ziekenhuis’ (garage) betreffende Zafira. ‘Chirurg Rini’ (zeer ervaren Opel monteur) heeft net op tijd een nauwkeuriger diagnose kunnen stellen. De ingrijpende vervanging van de ‘hartklep’ (EGR-klep) is niet nodig. Het plaatsen van een ‘stent’ (vervanging krukassensor) is veel minder ingrijpend en blijkt voldoende om Zafira weer aan de rol te krijgen. Dit scheelt ons heel wat Eigen Risico. Ik ga snel naar huis om Zafira op te halen.

Meinerswijk

Ik vraag me af waarom ik in al die jaren nooit op het idee ben gekomen om te wandelen in Meinerswijk, de uiterwaarden op de zuidelijke oever van de Rijn, ingeklemd tussen Arnhem-Centrum en Arnhem-Zuid? Zo dichtbij (bij Wageningen) en historisch interessant! Met sporen van Romeinen en Batavieren, Noormannen, Maarten van Rossum en van de uiterst geheime naoorlogse IJssellinie.
Meinerswijk ligt ruwweg tussen de Oosterbeekse spoorbrug en de Nelson Mandelabrug. Het ligt vol met plassen die een gevolg zijn van de afgravingen door een drietal steenfabrieken tussen 1874 en 1980.
Het gebied is alleen per fiets, boot of lopend toegankelijk voor niet-bewoners. Op donderdag, 16 oktober 2025, start ik het klompenpad 'Eldensche Veldpad' binnendijks bij boerderij De Steenen Camer (1848), sinds de negentiger jaren in gebruik als pannenkoekenrestaurant. De naam 'Steenen Camer' zou aangeven dat hier een boerderij (of een aanbouw) opgetrokken was in baksteen, in plaats van het gebruikelijke vakwerk.
Op het omringende terrein is een Biologische Tuinbouwvereniging actief. Er is een hoogstamboomgaard aangelegd en een Romeinse tuin (Hortus Romanus) met kruiden en groenten. Tussen de wilde wingerd aan de pergola van de Hortus hangt een A4-tje met Romeinse legercommando's: Ad signa (Opstellen!), State (Geef acht!), Laxate (Op de plaats rust!), Salutate (Salueer!). De vruchtbomen van de boomgaard zijn inmiddels afgeoogst behalve een kwee, die nog vol 'peren' hangt.
Langs de woonwijk Elderveld een mooi wandelpad langs een watergang, waar de Canadese kornoelje vol witte bessen hangt, evenals de sneeuwbes. Tweemaal onder de drukke

spoorbrug door naar de Drielsedijk langs de Rijn. De eerste onderdoorgang is trouwens mooi betegeld met bijzondere fietsende 'aliens'.
Op de Drielsedijk staat het Gelders Dijkmagazijn Elden. Hier werden de hulpmiddelen opgeslagen, die nodig waren om een dijkdoorbraak te verhelpen: juffers, draagburriën, horden, sleggen en pikkransen ('Rijnstrangen'. In: *It giet oan!*, 2016).
Na de mislukte Operatie Market Garden bliezen de Duitsers hier vlakbij op 2 december 1944 bij hoogwater in de Rijn de Drielsedijk op om de Betuwe onderwater te zetten. Dit om de verdere opmars van de geallieerden vanaf de frontlinie aan de Linge te frustreren.
Na een graspad langs een nevengeul van de Rijn – een ijsvogeltje slaat voor me op de vlucht – ga ik de uiterwaarden echt in over de Doorlaatbrug, een lange brug met schuiven eronder om naar behoefte water tegen te houden of door te laten. Aan de oostzijde van Meinerswijk ligt ook zo'n Doorlaatbrug. De bedoeling was om Meinerswijk zo lang mogelijk droog te houden om de economische activiteiten van de steenfabrieken doorgang te laten vinden. Alleen bij zeer gevaarlijke waterstanden werden de schuiven opgetrokken.
De Doorlaatbrug aan deze westzijde lijkt nogal overbodig, maar was bedoeld om de terugstroom van Rijnwater via de 'achterdeur' te voorkomen. Nu de economische activiteiten zijn vervangen door natuur en recreatie, zijn de Doorlaatbruggen niet meer operationeel en staan de schuiven permanent open.
Galloway's en koniks zorgen voor de begrazing. Aalscholvers wapperen de vleugels droog in een dooie boom.
De Meginhardweg is een verwijzing naar de oorspronkelijke nederzetting in Meinerswijk (dorp van Meginhard), die in 847 A.D. door de Noormannen werd verwoest op hun strooptochten langs de Rijn vanuit Dorestad (Wijk bij

Duurstede).
Drie steenfabrieken (Elden, Gallantijnse Waard, Meijnerswijk) hebben langs deze weg vlakbij de zuidelijke Rijnoever gestaan. Steenfabriek Elden is omgebouwd tot LEEFFabriek, een prachtige locatie voor zakelijke bijeenkomsten en retraites, operationeel sinds begin 2025.
Ik bereik een uitzichtpunt over de Rijn en kijk uit op de restanten – een betonnen of metalen kadewand op de noordelijke Rijnoever – van de waterwerken, die nodig waren om de uiterst geheime IJssellinie uit de tijd van de Koude Oorlog (1950–1968) in werking te stellen. Naast die wand ligt een Defensiehaven, waar de afzinkbare stuw lag opgeslagen. Op de zuidelijke oever kazematten om de stuw te verdedigen. Een tweedimensionaal beeld langs het wandelpad laat zien hoe oude tanks uit de Tweede Wereldoorlog werden 'ingemetseld' tot kazemat.
Door op dit punt de Nederrijn en bij Bemmel de Waal af te dammen, stroomde al het Duitse Rijnwater de IJssel in. Bij Olst kon de IJssel afgedamd worden om het water zodanig op te stuwen dat een zone ten oosten van de IJssel zou onderlopen als barrière voor Russische tanks.
Een kadewand zoals hier is ook nog zichtbaar langs de IJssel bij Olst ('De Haere'. In: *No.10*, 2023) en overblijfselen zijn ook te vinden langs de Waal bij Bemmel ('Land van Ooij'. In: *No.10*, 2023).
In deze buurt moet in de late middeleeuwen 't Huys Meinerswijk hebben gelegen als centrum van een Heerlijkheid. Het staat ook bekend als het kasteel van Arnhem, met krijgsheer Maarten van Rossum als één van de illustere bewoners begin zestiende eeuw. Het kasteel werd medio negentiende eeuw gesloopt.
Net als vorige week in de Beerze (zie: 'Baest'), kom ik hier in de plassen kajakkers en autootjes tegen van het Muskusrattenbeheer.
Via het oude buurtschap De Praets – in vroege tijden de